

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1966/14

Karar No.:1966/36

Karar tarihi:21/9/1966

Resmi Gazete tarih/sayı:13.2.1967/12526

İtiraz eden mahkeme : Yenice Sulh Ceza Mahkemesi

İtirazın konusu : Yenice Sulh Ceza Mahkemesi 6831 sayılı Orman Kanununun 108 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "kime ait olursa olsun" ibaresinin Anayasa'nın 10 uncu maddesinin ikinci, 33 üncü maddesinin son ve 36 ncı maddesinin birinci fıkrası hükümlerine aykırılığı kanısı ile Mahkememize başvurmuştur.

Olay :

Devlet ormanından izinsiz yaş çam ağacı keserek kamyonla taşımak suçundan Orman Kanununun 91 ve 108 inci maddeleri uyarınca cezalandırılmaları isteğini kapsayan iddianame ile Yenice Sulh Ceza Mahkemesine verilen iki sanığın yargılanması sonunda, Mahkeme; 6831 sayılı Orman Kanununun kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılan taşıtların zor alımını öngören 108 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "kime ait olursa olsun" ibaresinin Anayasa'nın 10/2, 33/son ve 36/1 maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme sonucuna kadar dâvanın geri bırakılmasına 8/2/1966 gününde karar vermiştir.

İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi uyarınca 9/9/1965 ve 8/3/1966 günlerinde yapılan ilk incelemelerde görülen eksikliklerin tamamlanması için dosya geri çevrilmiş ve 14/6/1966 gününde yapılan incelemede eksikliğin giderilmesi anlaşıldığından işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkemenin gönderdiği yazı ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kanun hükmü, konu ile ilgili Anayasa hükümleri, bunların gerekçeleri ve Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

6831 sayılı Orman Kanununun 108 inci maddesi;

İtirazın konusu hüküm:

"Madde 108- Bu kanun hükümlerine göre müsaderesine hükmolunacak, orman mallarının kanunsuz olarak kesildiğini, taşındığını veya toplandığını bildiği halde satın alanlar, taşıyanlar, biçenler, kabul edenler, kullananlar veya gizleyenler 3 aya kadar hapis ve 50 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Birinci fıkrada yazılı fiillerin, ticarethane sahibi olsun olmasın bilûmum hasep madde ticaretiyle işgal eden kimseler tarafından ikai halinde 1 seneden 5 seneye kadar hapis ve 1000 liradan 10000 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Suç mevzuu kaçak orman mahsulünün kıymeti hafif ise ikinci fıkradaki cezalar yarısına indirilerek, fahiş ise bir misline çıkarılarak hükmolunur.

Esas No.:1966/14
Karar No.:1966/36

Kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılan canlı ve cansız bütün nakil vasıtaları kime ait olursa olsun idarece zapt ve mahkemelerce müsadere hükmolunur.

Ancak çiftçi köylü olup köyde sakin bulunduğu ve ziraat işlerinde kullanılan ve kendilerine ait bulunan vasıtalarla bizzat nakliyat yaptığı anlaşılmanın, (at, kısrak, katır, merkep, öküz, inek, manda) ile kağı arabası ve koşumları hakkında müsadere hükmü tatbik olunmaz.

Mükerrirler bu hükümden faydalanmazlar.

Bu mallar müsadereye tabi olmayan vasıtalarla taşıyan veya taşıyanlardan birinci fıkrada yazılı cezadan maada ayrıca odunun beher kentali veya kesri için 5 lira, kömürün beher kentali veya kesri için 25 lira, tomruk veya kerestenin beher metre küpü veya kesri için 100 lira para cezası alınır."

(Bu maddenin 5., 6. ve 7 nci fıkralarının Anayasa'ya aykırılığı nedeni ile iptallerine Mahkememizin 19/4/1966 günlü ve 1966/1 esas ve 1966/21 karar sayısıyla karar verilmiştir.

Mahkemenin dayandığı Anayasa maddeleri :

"Madde 10- Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmiz, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Devlet kişinin temel hak ve hürriyetini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti İlkeleri ile bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve mânevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar."

"Madde 33- Kimse işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur.

Kimseye suç işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır ceza verilemez.

Kimse kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucunu doğuracak beyanda bulunmağa veya bu yolda delil göstermeğe zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

Genel müsadere cezası konulamaz."

"Madde 36- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar ancak kamu yararı amacı ile kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

Mahkeme, 6831 sayılı Kanununun 108 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ve işlenen suçla ilgisi bulunmayan kişileri de hedef tutan "kime ait olursa olsun" hükmünün Anayasa'nın yukarıda gösterilen maddelerine aykırı olduğu kanısındadır.

Anılan hükmün, maddeye konulmasının nedenleri gerek Hükümet gerekçesinde gerekse Tarım Komisyonu ile Geçici Komisyon raporlarında açıklanmamıştır.

6831 sayılı Kanundan önce yürürlükte bulunan 3116 sayılı Kanunun 120 nci maddesine T. C. Kanununun 36/1 inci maddesinde muvazi olarak "müsadere olunacak malları taşıyan vasıtalar

Esas No.:1966/14
Karar No.:1966/36

dahi suçta methali olmayan kimselere ait olmamak şartı ile zabıt ve müsadere olunur." hükmü konulmuştur. Bu sınırlı hüküm, üçüncü kişilere ait olup suçta kullanılan taşıtların zor alımını olanaksız kılıyordu. Bu yüzden, maddenin değiştirilmesi zorunluğu duyulmuş 5/4/1950 günlü ve 5653 sayılı Kanunla ve mevcut cezai hükümlerin yetersiz ve tesirsiz oluşları yüzünden orman suçlarının ve tabiatıyla orman tahribatının çoğaldığı gerekçesi ile 120 nci madde değiştirilerek kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılan araçların kime ait olursa olsun zoralmı esası kabul edilmiştir.

Gerçekten büyük çaptaki kaçak orman malları kamyon ve motor gibi araçlarla taşındığı halde bu araçlardan üçüncü kişilere ait olanlarının zoralmı yoluna gidilmemesi, orman suçlarının çoğalmasına ve ormanların alabildiğine tahrip edilmesine yol açtığı için öteki ceza hükümleri ile birlikte 120 nci madde de T. C. Kanununun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında ifadesini bulan kuraldan ayrılmak suretiyle değiştirilmiş ve aynı hüküm yürürlükte bulunan 6831 sayılı Kanunun 108 inci maddesine de konulmuştur.

Bu düşüncelerle benzeri bir hüküm de 1918 sayılı Kanunun 47 nci maddesinde yer almıştır.

İtirazın Anayasa hükümleri açısından tartışılması :

1- Esasın incelenmesine geçilmeden önce, itiraz konusu hükmün niteliği üzerinde durulması gerekir. Çünkü, itiraz konusu "kime ait olursa olsun" hükmünün de yer aldığı dördüncü fıkra, bir ceza hükmü değilse itiraz Anayasa'nın 33 üncü maddesi yönünden dayanaksız kalacaktır.

Zoralmım, ceza mı, tedbir mi olduğu konusundaki bilimsel tartışmalar bir yana bırakılırsa, suçta kullanılan eşyanın zoralmı, genellikle ceza olarak nitelendirilmektedir. Genel zoralmı yasağının Anayasa'nın 33 üncü maddesine konulmuş ve zoralmı için bu maddede "ceza" deyiminin kullanılmış olması da bu görüşü desteklemektedir.

Mahkeme, zoralmı cezasının değil, bu cezanın suçla ilgisi bulunmayan kişilere uygulanmasını öngören hükmün Anayasa'nın 33 üncü maddesine aykırı olduğu kanısındadır. Aykırılık görüşü bu temele dayandığına göre, konunun önce bu yönden tartışılması gerekir. Gerekçede, Anayasa'nın 33 üncü maddesinin son fıkrasından söz edilmektedir. Bu fıkra ile genel zoralmı cezası yasaklanmıştır. İtiraz konusu fıkra da yer alan zoralmı, genel zoralmı cezası değildir. Gerekçenin tümü incelenince, aykırılık görüşünün son fıkradan bir önceki fıkraya konulan "ceza sorumluluğu şahsidir" kuralına dayandığı anlaşılmaktadır. Ceza sorumluluğunun şahsiliği Ceza Hukukunun temel kurallarındandır. Bu kural, bilim alanında "cezaların yalnız suç işleyenlerle ortakları hakkında uygulanması." başka bir deyimle "herkesin, ancak kendi eyleminden sorumlu tutulabileceği, suç işlemeyince, ya da işlenmesine katılmadıkça kimseye ceza sorumluluğu yükletilemeyeceği." şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kural, tam bir kesinlikle uygulanacak olursa, itiraz konusu hükmün Anayasa'ya aykırılığı öne sürülebilir. Lâkin sosyal düzen ve toplum yararı amacı ile genel kurala istisna teşkil eden hükümler konulması zorunluğu meydana çıkmış ve bunun gerekli olduğu doktrinde de kabul edilmiştir. Kanunlarımızda yer almış bulunan bazı ceza hükümleri bu düşünceye göre düzenlenmiştir. (Örneğin T. C. Kanunu madde 60. 1918 sayılı kanun değişik madde 35/2. "kaçakçılık suçunu işlememiş veya buna katılmamış olan bir kimsenin suçta kullanılan aracının zoralmı gibi" 1918 sayılı kanun, madde 47.)

Burada, bir kimsenin eyleminden dolayı diğer bir kimseye ceza sorumluluğu yükletiliyor gibi görülmekte ise de, gerçekte, sorumluluğun hukuki nedeni sorumlu tutulmanın kendi kusuruna dayanmaktadır. Bu kusur, yükümlü olduğu dikkat ve itina göstererek yasak eylemin işlenmesine engel olmamaktan doğmakta ve böylece sorumlu tutulan kimsenin davranışı ile meydana gelen sonuç arasında sebebiyet ilgisi de (İllyet rabitası) kurulmuş olmaktadır. Söz konusu hükme yöneltilen Anayasa'ya aykırılık itirazının da bu hukuki esas açısından incelenmesi gerekir.

6831 sayılı kanununun 27 nci maddesinin son fıkrasında "damgasız ve nakliyesiz orman mahsulleri kaçak sayılır." denilmekte, inceleme konusu hükmün de yer aldığı 108 inci maddenin dördüncü fıkrası ile kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılan araçların zorunlu emredilmektedir. Kanunu bilen veya "kanunu bilmemek mazeret sayılmaz" kuralı uyarınca bilindiği farz olunan kimse, aracının kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılmaması için gereken dikkat ve itinayı göstermekle yükümlüdür. Bu yükümü yerine getirmeyen araç sahibi yasak eylem işlendiği takdirde, kusurlu sayılmalı, aracın hizmette kullanılan adam eliyle çalıştırılması, yükümünü ortadan kaldırmayacağı için, kusurlu davranışın bir sonucu olan zorunlu cezası uygulanmalıdır. Ceza sorumluluğu, anılan hukuki esas uyarınca kaçak malların bilerek taşınması halinde söz konusu olabileceğinden, aracın çalınması, zor kullanılarak ele geçirilmesi, taşıyanın gerçek bir yanılmaya düşürülmesi gibi kusurun gerçekleşmediği hallerde zorunlu cezasının uygulanmayacağı tabiidir.

İtiraz konusu hüküm, bu nedenlerle Anayasa'nın 33 üncü maddesinde belirtilen cezaların şahsiliği kuralına aykırı değildir.

2- Mahkeme, itiraz konusu hükmün Anayasa'nın temel haklar ve ödevler kısmının genel hükümler bölümünde yer alan 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğunu iddia etmektedir. Bu konudaki aykırılık görüşü de Anayasa'nın 33 üncü maddesi için öne sürülen gerekçeye bağlanmıştır. Bu gerekçe geçerli olsaydı, itiraz edilen hükmün, önce Anayasa'nın 33 üncü maddesi yönünden iptali gerekirdi. Halbuki anılan hükmün 33 üncü maddeye aykırı olmadığı az önce açıklanmış ve böylece aykırılık görüşünün dayanağı ortadan kalkmıştır. Bununla birlikte Mahkememiz, gösterilen gerekçe ile bağlı olmadığından, itiraz konusu hükmün, Anayasa'ya aykırı olup olmadığı ayrıca incelenmiştir.

Devletin, temel hak ve hürriyetleri gerçekleştirmek, bu hakları demokratik düzenle bağdaştırmayacak surette sınırlayan engelleri kaldırmak, kişinin maddi ve mânevi varlığını geliştirmek için ödevler yüklenmesi nasıl bir Anayasa hükmü ise, yine Anayasa'da düzenlenen temel kurallarla sınırlı olmak ve bir kanunda yer almak şartı ile, yasaklar, cezalar ve ceza tedbirleri konulması ve böylece fert huzurunun ve toplum yararının korunması da bir Anayasa hükmüdür (Anayasa madde 12/1., 14., 33., 36/2., 131.).

O halde Anayasa kurallarının sınırlarını aşmayan bir ceza hükmü karşısında kişinin temel hak ve hürriyetlerinin dokunulmazlığı ve kısıtlanmazlığı savunulamaz. İtiraz konusu hüküm, bu temel kurallara uygun olduğundan ve yasaya konulması ile toplum yararının korunması amacı güdüldüğüne göre Anayasa'nın 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasında aykırı değildir.

Aksine düşüncenin savunulması yasağa aykırı davranan kimselere toplum zararına, sınırsız hürriyetler tanımak ve Devletin ceza koyma yetkisini sınırlamak anlamına gelir ki Anayasa'mız hiç bir hükmü ile böyle bir düşünceye yer vermemiştir.

3- Mahkeme, inceleme konusu hükmün Anayasa'nın 36 ncı maddesinin birinci fıkrası ile tanınan mülkiyet hakkını da zedelediği görüşündedir. Maddeyi sadece bu fıkra ile değil, tümü ile birlikte incelemek ve maddeye ona göre anlam vermek gerekir. Mülkiyet hakkı, Anayasa' mızda, toplum yararı bir tarafa bırakılmak suretiyle istenildiği gibi kullanılabilen bir hak olarak tanınmış değildir. Nitekim, anılan maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, bu hakkın kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği, ikinci cümlesinde de, mülkiyet hakkının kullanılmasının, toplum yararına aykırı olamayacağı açıklanmıştır. Bir taşıtın kaçak orman mallarının taşınmasında kullanılmasının toplum yararına aykırı olduğunda kimsenin şüphesi olmamak gerekir.

Öte yandan ormanların yurt ölçüsünde taşıdığı önem, ormanların korunması, genişletilmesi ve işletilmesiyle ilgili hükümlerin Anayasa'da düzenlenmesini gerektirmiştir.

Esas No.:1966/14
Karar No.:1966/36

Anayasa'nın 131 inci maddesinde, ormanların korunması, ormanlık sahaların genişletilmesi için kanunlar konulması, tedbirler alınması, ormanlara zarar verebilecek hiç bir faaliyet ve eyleme müsaade edilmemesi emrolunmuştur. Devletin ormanların tahribine veya tamamen yok edilmesine yol açan bütün eylem ve işlemleri Önlemek için kanunlar çıkarması, tedbirler alması, tedbirlere ve yasaklara uymayanlar için ceza müeyyideleri koyması bir Anayasa ödevidir. İtiraz konusu hükmün Anayasa'nın anılan hükümlerinin sözüne ve özüne uygun olduğunda da tereddüt edilemez.

Açıklamaların tümü özetlenirse, itiraz konusu hüküm, Anayasa'nın 10 uncu maddesinin ikinci, 33 üncü maddesinin beşinci ve 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına aykırı değildir.

Bu nedenlerle itiraz reddedilmelidir.

Sonuç :

6831 sayılı Orman Kanununun 108 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "kime ait olursa olsun" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 21/9/1966 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan İbrahim Senil	Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İhsan Keçecioglu	Üye A. Şeref Hocaoglu
Üye Salim Başol	Üye Celâlettin Kuralmen	Üye Hakkı Ketenoglu	Üye Fazıl Uluocak
Üye Sait Koçak	Üye Avni Givda	Üye Muhittin Taylan	Üye Recai Seçkin
Üye Ahmet Akar	Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş	